

TEMA-CHEIE¹

Art. 5

Noțiunea de lipsire de libertate

(Ultima actualizare: 31.08.2024)

Introducere

Art. 5 § 1 din Convenție garantează dreptul la „libertatea persoanei” în „sensul clasic”, și anume libertatea fizică a persoanei. Scopul său este acela de a se asigura că nimeni nu este lipsit de libertatea sa în mod arbitrar [*Engel și alții împotriva Țărilor de Jos*, 1976, pct. 58; *Klaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 64; *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 133]. Lipsirea de libertate nu se limitează la arestarea de către poliție sau la detenția impusă de autorități, ci poate lua numeroase alte forme: această temă-cheie explorează aplicabilitatea art. 5 la acele forme de lipsire de libertate care au apărut în jurisprudență.

Principii extrase din jurisprudența actuală

Considerente de ordin general:

Lipsirea de libertate are o semnificație autonomă: încadrarea juridică de către stat a unei situații de fapt sau lipsa acestei încadrări juridice nu pot afecta în mod decisiv concluzia Curții cu privire la existența unei lipsiri de libertate [*Creangă împotriva României* (MC), 2012, pct. 92. A se vedea, de asemenea, *Klaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 71].

Art. 5 § 1 nu se referă la simple restrângeri ale libertății de circulație (*Engel și alții împotriva Țărilor de Jos*, 1976, pct. 58), care sunt reglementate în temeiul art. 2 din Protocolul nr. 4, în ceea ce privește persoanele aflate în mod legal pe teritoriul unui stat. Diferența dintre lipsirea de libertate și restrângerea libertății este una de grad sau de intensitate, nu una de natură sau de substanță [*De Tommaso împotriva Italiei* (MC), 2017, pct. 80; *Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 212; *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 134].

Pentru a stabili dacă o persoană a fost „lipsită de libertate” în sensul art. 5, este necesar să se pornească de la situația sa specifică și să se țină seama de o serie întregă de factori, precum tipul, durata, efectele și modul de punere în aplicare a măsurii în cauză [*Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 212; *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 134]. În cazul în care mai multe măsuri sunt în discuție, acestea trebuie analizate cumulativ și în combinație [*De Tommaso împotriva Italiei* (MC), 2017, pct. 80].

Cerința de a ține seama de „tipul” și de „modul de punere în aplicare” a măsurii în cauză îi permite Curții să ia în considerare contextul și circumstanțele specifice altor tipuri de restricții, diferite de paradigma izolării într-o celulă. Într-adevăr, contextul în care a fost luată măsura reprezintă un factor important întrucât, în societatea modernă, apar frecvent situații în care publicului i se poate cere să

¹ Întocmită de Grefă. Nu obligă Curtea.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului European și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

suporte restrângeri ale libertății de circulație sau ale libertății pentru binele comun [*De Tommaso împotriva Italiei* (MC), 2017, pct. 81; *Nada împotriva Elveției* (MC), 2012, pct. 226; *Terheș împotriva României* (dec.), 2021, pct. 36].

Prin ce se distinge dreptul la liberă circulație (pentru solicitanții de azil):

Atunci când se face o distincție între restrângerea libertății de circulație și lipsirea de libertate în contextul situației solicitanților de azil, abordarea ar trebui să fie practică și realistă, având în vedere condițiile și provocările actuale. Este important să se recunoască dreptul statelor, sub rezerva obligațiilor lor internaționale, de a-și controla frontierele și de a lua măsuri împotriva străinilor care eludează restricțiile privind imigrația [*Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 213; *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 135].

Pentru a stabili distincția dintre o restrângere a libertății de circulație și o lipsire de libertate în contextul izolării străinilor în zonele de tranzit aeroportuar și în centrele de primire pentru identificarea și înregistrarea acestora, factorii luați în considerare de Curte pot fi rezumați după cum urmează:

- i) situația individuală a reclamantilor și opțiunile acestora,
- ii) regimul juridic aplicabil în țara respectivă și scopul acestuia,
- iii) durata relevantă, în special în lumina scopului și a protecției procedurale de care beneficiază reclamantii aflați în așteptarea evenimentelor și
- iv) natura și gradul restricțiilor efective, impuse sau suferite de reclamantii [*Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 217; *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 138].

În ceea ce privește al doilea și al treilea criteriu: autorizarea intrării poate fi condiționată de respectarea cerințelor relevante. Prin urmare, în absența altor factori semnificativi, situația unei persoane care solicită intrarea pe teritoriul unui stat și care așteaptă pentru o scurtă perioadă de timp verificarea dreptului său de intrare nu poate fi calificată ca fiind o lipsire de libertate imputabilă statului [*R.R. și alții împotriva Ungariei*, 2021, pct. 77; *Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 225; *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 144].

În principiu, atât timp cât șederea reclamantului în zona de tranzit nu depășește în mod semnificativ timpul necesar pentru examinarea unei cereri de azil și nu există circumstanțe excepționale, durata în sine nu ar trebui să afecteze în mod decisiv analiza Curții cu privire la aplicabilitatea art. 5. Acest lucru este valabil în special în cazul în care persoanele, în așteptarea prelucrării cererilor lor de azil, au beneficiat de drepturi procedurale și de garanții procedurale împotriva perioadelor de așteptare excesive. Reglementarea juridică care limitează durata șederii în zonă are o importanță deosebită [*R.R. și alții împotriva Ungariei*, 2021, pct. 78; *Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 227; *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 147].

În ceea ce privește al patrulea criteriu: în contextul unei frontiere terestre și în absența unei amenințări directe la adresa vieții sau a sănătății solicitanților de azil, cunoscută sau adusă la cunoștința autorităților la momentul respectiv, întreruperea procedurii de azil a reclamantilor în țara de destinație nu afectează libertatea fizică a acestora de a părăsi zona de tranzit prin intrarea pe teritoriul învecinat. Spre deosebire de situația din unele cazuri privind zonele de tranzit aeroportuar, riscul ca reclamantii să își piardă dreptul la examinarea cererilor lor de azil în țara de destinație și temerile lor cu privire la un acces insuficient la procedura de azil pe teritoriul învecinat nu au ca efect determinarea reclamantilor să rămână în mod involuntar în zona de tranzit din perspectiva art. 5 [*Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 248; *R.R. și alții împotriva Ungariei*, 2021, pct. 81].

Aplicabilitatea art. 5 în situații specifice

Ațiuni ale poliției care nu țin de arestarea și detenția formale/tipice:

Interogatorii la secțiile de poliție și în alte sedii

- *Creangă împotriva României* (MC), 2012, pct. 91-100 – Interogatoriu la sediul parchetului după citația și ordinul unui superior ierarhic de a se deplasa la sediu, unde reclamantului i s-a cerut să rămână și a fost anchetat în cursul zilei; au fost prezenți jandarmi, alți polițiști au fost informați că sunt liberi să plece, iar reclamantul a fost informat că poate fi asistat de un avocat: în mod clar, aceste evenimente au făcut parte dintr-o anchetă penală de mare amploare (art. 5 aplicabil).
- *I.I. împotriva Bulgariei*, 2005, pct. 83-87 – Interogatoriul la o secție de poliție, deși aparent reclamantul s-a prezentat în mod voluntar acolo, unde autoritățile l-au considerat a fi arestat și au luat măsuri de anchetă în cadrul procesului penal inițiat împotriva sa în ziua următoare (art. 5 aplicabil).
- *Osipenko împotriva Ucrainei*, 2010, pct. 46-49 – Interogatoriul în cadrul căruia nu s-a stabilit dacă prezența a fost voluntară, reclamantul fiind reținut acolo în timp ce poliția efectua interogatorii și lua alte măsuri procedurale în legătură cu incidentul în care acesta fusese implicat (art. 5 aplicabil).
- *Salaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2010, pct. 40-43 – Înfățișarea voluntară a reclamantului la sediul Ministerului Securității Naționale, în calitate de martor, fără constrângere fizică, dar și fără posibilitatea de a lua legătura cu membrii familiei sau cu un avocat ales de acesta, precum și lipsa unei explicații rezonabile din partea Guvernului care să justifice de ce reclamantul a trebuit să stea în clădire timp de mai multe ore fără niciun motiv (art. 5 aplicabil) (a se vedea, de asemenea, *Farhad Aliev împotriva Azerbaidjanului*, 2010).
- *Cazan împotriva României*, 2016, pct. 66-68 – Avocat reținut într-un birou dintr-o secție de poliție pentru mai puțin de zece minute, deși se prezentase la secție în mod voluntar și i s-a permis să plece la foarte scurt timp după incident (art. 5 neaplicabil).
- *Duğan împotriva Turciei*, 2023, pct. 35-37 – Reclamantă reținută la secția de poliție pentru mai puțin de două ore, împotriva voinței sale și fără posibilitatea de a părăsi incinta (art. 5 aplicabil).

Măsuri de control al mulțimii

- *Austin și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2012, pct. 61-67 – Nu a existat lipsire de libertate în situația în care manifestații pașnice au fost reținuți într-un cordon de poliție timp de peste șapte ore, în circumstanțele specifice și excepționale de izolare și reținere a unei mulțimi mari în condiții periculoase și volatile, această metodă fiind preferată altor metode mai severe întrucât constituia cel mai puțin intruziv și cel mai eficient mijloc de prevenire a unui risc real de daune și vătămări grave și întrucât poliția a făcut încercări frecvente de a începe o eliberare controlată a persoanelor din cordon și a supravegheat îndeaproape evoluția situației (art. 5 neaplicabil). Cu toate acestea, nu se poate exclude faptul că, în anumite circumstanțe, tehnicile de control al mulțimilor adoptate de poliție din motive de ordine publică, precum „încercuirea” („kettling” în limba engleză), ar putea genera o lipsire nejustificată de libertate. În fiecare caz, trebuie să se ia în considerare contextul specific, precum și responsabilitățile poliției de a-și îndeplini sarcinile de menținere a ordinii și de protejare a publicului (pct. 60).
- *Auray și alții împotriva Franței*, 2024, pct. 65-74 – Izolarea reclamantilor timp de aproape cinci ore și jumătate într-o piață a orașului pentru a asigura buna desfășurare a unei demonstrații și pentru a evita un risc real ca prejudicii grave să fie aduse persoanelor sau

bunurilor, în contextul violenței urbane care avusese loc în oraș în zilele precedente. Restricția respectivă nu a constituit o lipsire de libertate, în pofida duratei și a efectelor sale asupra reclamantilor și având în vedere natura sa și modul în care a fost pusă în aplicare (art. 5 neaplicabil).

Interpelări și percheziționări

- *Foka împotriva Turciei*, 2008, pct. 73-79 – Persoană adusă la o secție de poliție pentru percheziție corporală și percheziția genții după refuzul său de a le permite autorităților să îi verifice geanta la un punct de trecere a frontierei (art. 5 aplicabil).
- *Gillan și Quinton împotriva Regatului Unit*, 2010, pct. 56-57 – Element de coerciție în exercitarea competențelor de interpelare și percheziție care denotă o lipsire de libertate, deși fiecare procedură nu a depășit treizeci de minute (nu este necesară examinarea capătului de cerere formulat în temeiul art. 5).
- *Șimovolos împotriva Rusiei*, 2011, pct. 49-50 – Activist pentru drepturile omului adus la o secție de poliție pentru patruzeci și cinci de minute cu scopul de a-l împiedica să comită infracțiuni nespecificate, cu un element de coerciție (art. 5 aplicabil).

Controale de frontieră în aeroporturi

- *Gahramanov împotriva Azerbaidjanului* (dec.), 2013, pct. 41 – În care un pasager a fost oprit de agenții poliției de frontieră pentru clarificarea situației sale în timpul unui control de frontieră dintr-un aeroport, și întrucât această reținere nu a depășit timpul strict necesar pentru îndeplinirea formalităților relevante nu se ridică nicio problemă în temeiul art. 5. Prin urmare, nu a fost un caz de lipsire de libertate atunci când reclamantul a fost plasat într-o cameră separată timp de mai multe ore, pe durata unui control de frontieră într-un aeroport, după ce o bază de date atrăsese atenția asupra numelui său (art. 5 neaplicabil).
- A se compara cu *Kasparov împotriva Rusiei*, 2016, pct. 36-47 – Reținerea timp de cinci ore a depășit cu mult timpul strict necesar pentru verificarea formalităților asociate în mod normal cu călătoriile cu avionul (art. 5 aplicabil).

Alte exemple notabile

- *M.A. împotriva Ciprului*, 2013, pct. 185-195 – Îmbarcarea protestatarilor în autobuze și transferul acestora la sediul poliției, cu scopul de a identifica și expulza persoanele aflate în situație de ședere ilegală, au dus la o lipsire de libertate *de facto*, având în vedere natura coercitivă, amploarea și scopul operațiunii poliției, inclusiv faptul că aceasta s-a desfășurat atât de devreme dimineața (art. 5 aplicabil).
- *Rojkov împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2017, pct. 79-88 – Conducere sub escortă la o secție de poliție, cu un element de coerciție, în pofida duratei scurte a procedurii (art. 5 aplicabil).
- *Stănculeanu împotriva României*, 2018, pct. 40-45 – Percheziție domiciliară în prezența reclamantului, care nu s-a opus și nici nu s-a referit la vreo formă de restrângere a libertății impusă pe durata percheziției, în situația în care participarea sa la percheziția domiciliară constituia o garanție procedurală (art. 5 inaplicabil).
- *Zelčs împotriva Letoniei*, 2020, pct. 32-41 – Detenția administrativă a unei persoane plasate într-o mașină de poliție pentru mai puțin de două ore, cu un element de coerciție, în vederea întocmirii unui proces-verbal de constatare a contravenției (art. 5 aplicabil).
- *Vadim Melnik împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 87 – Imposibilitatea de a părăsi în mod liber sala de judecată pentru mai mult de două ore din cauza unei tulburări a ordinii publice (art. 5 inaplicabil).

- *Friedrich și alții împotriva Poloniei**, 2024, pct. 159-187 – Restricții impuse reclamantilor de către polițiștii de frontieră în timpul efectuării unor inspecții și controale de identitate la bordul navelor lor (art. 5 aplicabil).

Izolarea solicitanților de azil:

Zonele de tranzit aeroportuar

- *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 140-156 – Izolarea solicitanților de azil într-o zonă de tranzit aeroportuar în așteptarea rezultatului procedurii lor de azil, în situația în care în dreptul intern nu existau prevederi care să stabilească durata maximă a șederii lor, care a avut în mare măsură un caracter neregulamentar și o durată excesivă, cu întâzieri considerabile în examinarea cererilor lor de azil; situație în care libertatea de circulație le-a fost semnificativ restrânsă într-un mod caracteristic centrelor de cazare cu regim ușor de custodie publică, iar aceștia nu au avut nicio posibilitate practică de a părăsi zona (art. 5 aplicabil).
- *Amuur împotriva Franței*, 1996, pct. 38-49 – Reținerea solicitanților de azil într-o zonă de tranzit aeroportuar timp de douăzeci de zile, aceștia fiind lăsați pe cont propriu pentru cea mai mare parte a timpului, plasați sub supravegherea strictă și constantă a poliției și fără a beneficia de asistență juridică și socială, iar situația lor fiind calificată de instanța națională drept o lipsire arbitrară de libertate (art. 5 aplicabil).
- *Şamsa împotriva Poloniei*, 2003, pct. 44-47 – Reținerea persoanelor expulzate, care au refuzat să părăsească țara, într-o zonă de tranzit aeroportuar, unde se aflau sub supravegherea permanentă a poliției de frontieră, nu și-au putut exercita libertatea de circulație și au fost obligați să rămână la dispoziția autorităților poloneze (art. 5 aplicabil).
- *Mogoș împotriva României* (dec.), 2004 – Expulzarea către România a unor străini aflați în situație de ședere ilegală, care au rămas apoi din proprie inițiativă în zona de tranzit aeroportuar din România, în pofida posibilității de a intra pe teritoriul României (art. 5 neaplicabil).
- *Mahdid și Haddar împotriva Austriei* (dec.), 2005 – Decizia reclamantilor de a rămâne în zona comună de tranzit aeroportuar după ce cererile lor de azil au fost respinse în termen de trei zile, situație în care au fost lăsați pe cont propriu și au beneficiat de asistență socială și juridică (art. 5 neaplicabil).
- *Riad și Idiab împotriva Belgiei*, 2008, pct. 68 – Izolarea imigranților ilegali într-o zonă de tranzit aeroportuar timp de cincisprezece și, respectiv, unsprezece zile, la o lună după sosirea lor, după ce fuseseră pronunțate deciziile finale prin care se dispunea punerea lor în libertate (art. 5 aplicabil).
- *O.M. și D.S. împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 112-120 – Reclamantii care călătoriseră, în cunoștință de cauză, cu documente false au fost duși la sosire într-o zonă de tranzit, unde au stat timp de unsprezece ore înainte de a fi escortați la avion; nu li s-a permis să vorbească cu un avocat sau cu un reprezentant al Înalțului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR) și au fost ținuți sub control și supraveghere constantă de către polițiștii de frontieră: măsuri care nu au depășit ceea ce era strict necesar pentru ca autoritățile să respecte formalitățile relevante și să asigure îndepărtarea reclamantilor (art. 5 neaplicabil).

Zonele de tranzit de la frontierele terestre

- *Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 219-249 – Izolarea solicitanților de azil într-o zonă de tranzit de la frontiera terestră în așteptarea soluționării cererilor de azil, cu o restrângere semnificativă a libertății de circulație într-un mod caracteristic centrelor de cazare cu regim ușor custodie publică, dar care nu le-a limitat libertatea în mod inutil și nici

pentru o perioadă care depășește ceea ce este strict necesar, și unde au avut o posibilitate realistă de a părăsi zona fără a se expune la o amenințare directă la adresa vieții sau a sănătății lor, spre deosebire de posibilitățile existente în zonele de tranzit aeroportuar (art. 5 neaplicabil).

- *R.R. și alții împotriva Ungariei*, 2021, pct. 74-83 – În pofida intrării voluntare a reclamantului în zona de tranzit de la frontiera terestră, a existat o lipsire de libertate *de facto*, având în vedere durata izolării sale, condițiile de viață care au încălcat art. 3, lipsa unui termen-limită și amploarea restricției privind libertatea de circulație, care a devenit și mai restrictivă după mutarea reclamantului într-o secțiune izolată a zonei de tranzit (art. 5 aplicabil).

Centre de cazare în regim de custodie publică

- *Klaifia și alții împotriva Italiei* (MC), 2016, pct. 64-72 – Reținerea unor migranți veniți pe mare în spațiile dintr-un centru de cazare și la bordul navelor, unde au fost ținuti sub supraveghere constantă și li s-a interzis să plece pentru o perioadă de timp semnificativă, în pofida afirmației că măsurile respective au fost menite să protejeze persoanele în cauză sau au fost în interesul acestora (art. 5 aplicabil).
- *J.R. și alții împotriva Greciei*, 2018, pct. 83-87 – Menținerea migranților aflați în situație de ședere ilegală în centre „hotspot” pentru solicitanții de azil, sub rezerva ordinilor de plasare a acestora în detenție, în așteptarea îndepărtării lor, sau de limitare în alt mod a libertății lor de circulație pe parcursul unui an (art. 5 aplicabil).

Sănătate, siguranță și asistență socială:

Plasarea în instituții

- *Stanev împotriva Bulgariei* (MC), 2012, pct. 130-132 – Plasarea reclamantului într-un centru de îngrijire și asistență socială cu regim deschis pentru persoanele cu tulburări psihice, unde avea acces regulat în spațiile nesecurizate ale spitalului, fără a fi însoțit, precum și posibilitatea de a ieși din spital neînsoțit, dar unde se afla sub supraveghere constantă și nu era liber să plece, nici nu i se ceruse părerea cu privire la internarea sa, nu consimțise la aceasta și nici nu o acceptase în mod tacit. Faptul că o persoană este lipsită de capacitatea juridică nu înseamnă neapărat că aceasta nu este în măsură să înțeleagă și să își exprime consimțământul cu privire la situația sa (art. 5 aplicabil).
- *De Wilde, Ooms și Versyp împotriva Belgiei*, 1971, pct. 64-65 – Reținerea pentru o perioadă îndelungată a unor „vagabonzi” în centre pentru persoane fără adăpost în temeiul unor ordonanțe judecătorești, după ce aceștia, aflându-se într-o situație dificilă, fără mijloace de subzistență și fără domiciliu, s-au predat poliției (art. 5 aplicabil).
- *H.M. împotriva Elveției*, 2002, pct. 40-48 – Ordin de internare a unei persoane vârstnice într-un azil, unde aceasta nu a fost plasată într-o secție securizată și unde, deși nu fusese sigură că își dorește internarea, a decis ulterior să rămână, ceea ce a dus la revocarea ordinului (art. 5 neaplicabil).
- *H.L. împotriva Regatului Unit*, 2004, pct. 89-94 – Internarea neoficială a unui adult lipsit de capacitate juridică, într-o instituție psihiatrică, în calitate de „pacient informal”, care a fost cooperant și nu s-a opus internării, dar în contextul acesta personalul medical a exercitat un control complet și efectiv asupra îngrijirii și deplasărilor sale (art. 5 aplicabil).
- *Storck împotriva Germaniei*, 2005, pct. 69-78 – Plasarea reclamantei într-o clinică psihiatrică particulară (într-o secție încuiată) cu consimțământul inițial al acesteia, care ulterior a încercat să fugă în repetate rânduri (art. 5 aplicabil).

- *Ștukaturov împotriva Rusiei*, 2008, pct. 104-109 – Pacient al unui spital de psihiatrie lipsit de capacitatea sa juridică, dar care a solicitat să fie externat, a contactat administrația și un avocat în vederea obținerii externării sale și a încercat să fugă (art. 5 aplicabil).
- *N. împotriva României*, 2017, pct. 148-168 – Menținerea în detenție a reclamantului după ce decizia prin care se dispunea punerea sa în libertate a fost considerată arbitrară, deși reclamantul acceptase să rămână în detenție până când serviciile sociale găseau o soluție adecvată pentru situația sa (art. 5 aplicabil).
- *Kaganovski împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 83-87 – Internarea reclamantului, împotriva voinței sale, timp de zece zile, într-o unitate cu supraveghere consolidată a unui serviciu public de asistență socială, de tip rezidențial (art. 5 aplicabil).

Alte măsuri de asistență medicală

- *Riera Blume și alții împotriva Spaniei*, 1999, pct. 29-30 – Presupuși membri ai unei secte transferați și reținuți într-un hotel împotriva voinței lor, pentru a fi supuși unei „deprogramări mentale” de către un psiholog și un psihiatru (art. 5 aplicabil).
- *Witold Litwa împotriva Poloniei*, 2000, pct. 46 – Plasarea reclamantului într-un centru de tratament pentru persoane aflate în stare de ebrietate, de unde, în temeiul legislației naționale, nu i s-a permis să plece până nu și-a revenit din starea de ebrietate (art. 5 aplicabil).
- *Aftanache împotriva României*, 2020, pct. 81-83 – Persoană diabetică, dusă la spital de către paramedici, sub escorta poliției, împotriva voinței sale, și reținută acolo timp de aproximativ șase ore (art. 5 aplicabil).
- *Guenat împotriva Elveției* (decizia Comisiei), 1995 – Persoană aflată într-o stare de confuzie mentală, condusă din motive umanitare, fără utilizarea forței, la o secție de poliție, unde a fost lăsată liberă să se plimbe și de unde nu a cerut să plece (art. 5 neaplicabil).

Restricții legate de pandemia de COVID-19

- *Terheș împotriva României* (dec.), 2021, pct. 39-46 – Curtea a examinat măsurile de izolare generală impuse pentru a combate pandemia de COVID-19. Întrucât pandemia putea să aibă consecințe foarte grave nu doar pentru sănătate, ci și pentru societate, economie, funcționarea statului și viață în general, situația ar trebui considerată ca fiind un context excepțional și imprevizibil. Cauza se referea la o izolare generală pentru o perioadă de 52 de zile, în care populației i se permisese să se deplaseze numai pentru motivele prevăzute în mod explicit în legislație și pe baza unei declarații pe proprie răspundere. Curtea a constatat că măsura nu atinsese nivelul de intensitate necesar pentru a constitui o lipsire de libertate (art. 5 neaplicabil).

Măsuri disciplinare:

Deținuți

- *Stoian Krastev împotriva Bulgariei*, 2020, pct. 38 – Plasarea într-o celulă de izolare disciplinară timp de paisprezece zile, măsură față de care reclamantul a făcut afirmații nefondate cu privire la pretinse tulburări și suferințe profunde ce i-ar fi fost cauzate, deși nu a existat o diferență majoră față de regimul general din penitenciar (art. 5 neaplicabil). Măsurile disciplinare impuse într-un penitenciar, fie în mod formal, fie informal, care au efect asupra condițiilor de detenție, nu pot fi considerate, în general, lipsire de libertate. Astfel de măsuri trebuie considerate, în circumstanțe normale, ca modificări ale condițiilor de detenție legală și nu intră sub incidența art. 5 § 1 din Convenție.

- A se vedea, de asemenea, *Bollan împotriva Regatului Unit* (dec.), 2000 – Izolarea unui deținut într-o celulă ca măsură disciplinară, considerată ca fiind o simplă variație a condițiilor obișnuite de detenție (art. 5 neaplicabil).
- *Munjaz împotriva Regatului Unit*, 2012, pct. 63-73 – Izolarea unui deținut într-un spital de maximă siguranță timp de aproximativ patruzeci de zile, unde scopul nu a fost de a-l pedepsi, ci de a limita comportamentele sale de natură să cauzeze prejudicii altora și unde măsura de izolare a fost aplicată în mod flexibil, fără a echivala cu încarcerarea solitară (art. 5 neaplicabil).

Militari de profesie

- Serviciul militar nu constituie, în sine, o lipsire de libertate. În ceea ce privește măsurile disciplinare impuse membrilor forțelor armate, Curtea a observat că un sistem de disciplină militară implică, prin însăși natura sa, posibilitatea de a impune limitarea anumitor drepturi și libertăți ale membrilor acestor forțe care nu poate fi impusă civililor. O sancțiune sau o măsură disciplinară care ar fi considerată, în mod incontestabil, o lipsire de libertate dacă ar fi aplicată unui civil poate să nu fie caracterizată astfel atunci când este impusă unui militar. Cu toate acestea, o astfel de sancțiune sau măsură nu iese din domeniul de aplicare al art. 5 atunci când ia forma unor restricții care reprezintă o abatere evidentă de la condițiile normale de viață în cadrul forțelor armate ale statului în cauză (*Engel și alții împotriva Țărilor de Jos*, 1976, pct. 59). În consecință, art. 5 nu se aplică „arestului ușor” (izolarea la domiciliu sau în cazărmi militare în afara orelor de lucru) sau „arestului agravat” (efectuat într-un loc special desemnat, în afara orelor de lucru), ci se aplică „arestului strict” (închiderea militarului într-o celulă zi și noapte, cu excluderea sa de la îndeplinirea sarcinilor normale), *ibid.*, pct. 60-66.
- A se vedea, de asemenea, *Dacosta Silva împotriva Spaniei*, 2006, pct. 44 – Plasarea în arest la domiciliu timp de șase zile, impusă ca măsură disciplinară de către superiorul ierarhic din Garda Civilă (art. 5 aplicabil).
- *Dedu împotriva României* (dec.), 2024, pct. 77-81 – Izolare la domiciliu în afara programului de lucru, impusă unui ofițer superior al serviciilor secrete ca sancțiune disciplinară; măsură care nu echivalează cu arestul la domiciliu (art. 5 neaplicabil).

Copii:

Plasamente efectuate de părinți

- În *Nielsen împotriva Danemarcei*, 1988, pct. 59-73 – internarea unui copil într-un spital de către un părinte nu a constituit o lipsire de libertate (art. 5 neaplicabil). Îngrijirea și creșterea copiilor necesită, în mod normal, ca părintele (părinții) să decidă unde trebuie să locuiască copilul și, de asemenea, să impună diverse restrângeri ale libertății acestuia sau să autorizeze alte persoane să le impună. Astfel, copiii dintr-o școală sau altă instituție de învățământ sau de recreere trebuie să respecte anumite reguli care le limitează libertatea de circulație, precum și libertatea în alte privințe. De asemenea, poate fi necesar ca un copil să fie spitalizat pentru tratament medical. Într-un astfel de caz, decizia cu privire la spitalizare aparține părintelui (părinților) în calitatea lor de titulari ai autorității părintești, iar art. 5 nu se aplică în măsura în care se referă la lipsirea de libertate de către autoritățile statului (pct. 61, 63-64). În același timp, drepturile titularului autorității părintești nu pot fi însă nelimitate, iar statului îi revine obligația de a oferi garanții împotriva abuzurilor (pct. 72).

Plasamente efectuate de autoritățile publice

- *Blohin împotriva Rusiei* (MC), 2016, pct. 164-172 – Plasarea unui minor într-un centru de detenție pentru delincvenți tineri, pentru o perioadă de treizeci de zile, pentru „a-i îndrepta

comportamentul”, centrul fiind închis și păzit și supravegherea constantă pentru a se asigura că deținuții nu pleacă fără autorizație, iar regimul disciplinar era aplicat de echipa de supraveghetori care era de serviciu (art. 5 aplicabil).

- *D.L. împotriva Bulgariei*, 2016, pct. 69 – Plasarea într-o școală internat cu regim închis, în temeiul legislației privind comportamentul antisocial al minorilor, a fost considerată drept o lipsire de libertate, având în vedere sistemul de supraveghere permanentă, necesitatea unei autorizări prealabile pentru orice ieșire din internat și durata plasamentului (art. 5 aplicabil) (a se vedea, de asemenea, *A. și alții împotriva Bulgariei*, 2011).
- În *Tarak și Depe împotriva Turciei*, 2019, pct. 52-61, un copil de opt ani a fost lăsat singur într-o secție de poliție mai mult de douăzeci și patru de ore și, prin urmare, s-a aflat într-o situație de vulnerabilitate, fiind irelevant faptul că a fost sau nu ținut într-un sediu închis și păzit. Era puțin probabil ca un copil așa de mic să părăsească singur secția de poliție (art. 5 aplicabil).

Alte exemple:

Arestul la domiciliu

- *Buzadji împotriva Republicii Moldova* (MC), 2016, pct. 104 – Având în vedere gradul și intensitatea sa, arestul la domiciliu este considerat a fi o lipsire de libertate în sensul art. 5. În plus, în această cauză, reclamantul nu a renunțat la dreptul său la libertate când a cerut să fie plasat în arest la domiciliu, întrucât acest lucru s-a realizat într-o stare clară de constrângere pentru a evita prelungirea arestării sale preventive și având în vedere deteriorarea stării sale de sănătate (art. 5 aplicabil) [a se vedea, de asemenea, *Mancini împotriva Italiei*, 2001; *Nikolova împotriva Bulgariei (nr. 2)*, 2004].

Alte restricții legate de locul de reședință

- *De Tommaso împotriva Italiei* (MC), 2017, pct. 79-90 – Măsuri preventive care implicau restrângerea libertății de circulație a unei persoane considerate a fi un pericol pentru societate, dar care își putea părăsi domiciliul în timpul zilei și, prin urmare, putea să aibă o viață socială și să mențină relații cu lumea exterioară, interdicția de a părăsi domiciliul pe timp de noapte neputând fi asimilată cu arestul la domiciliu, iar persoana în cauză nu solicitase niciodată permisiunea de a călători departe de locul său de reședință (art. 5 neaplicabil).
- *Guzzardi împotriva Italiei*, 1980, pct. 90-95 – Măsură preventivă care implica plasarea unei persoane pe o insulă mică și izolată, care trebuia să-i fie loc de ședere obligatoriu, și aplicarea unei supravegheri speciale (art. 5 aplicabil).
- *Domenjoud împotriva Franței*, 2024, pct. 71-72 – Ordine preventive de interdicție a circulației pe timp de noapte emise în temeiul legislației privind instituirea stării de urgență, inclusiv interdicția impusă reclamanților de a-și părăsi locuințele pe timp de noapte (art. 5 neaplicabil).

Măsuri internaționale de securitate

- *Nada împotriva Elveției* (MC), 2012, pct. 224-233 – Interdicția de a călători pe întreg teritoriul țării, în temeiul legislației de punere în aplicare a Rezoluției Consiliului de Securitate al ONU și a celei privind persoanele suspectate de legături cu talibanii și cu Al-Qaida, reclamantul fiind, prin urmare, izolat într-o enclavă italiană de 1,6 kilometri pătrați/km² pe teritoriul Elveției (art. 5 neaplicabil).
- *El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2012, pct. 234-240 – Persoană suspectată de legături cu organizații și grupuri islamice, dusă într-o cameră de hotel

pentru o perioadă de douăzeci și trei de zile, unde a fost supravegheată constant, i s-a refuzat dreptul de a lua legătura cu ambasada țării sale și a fost amenințată cu arma atunci când a încercat să plece (art. 5 aplicabil).

Recapitularea principiilor generale

- *Creangă împotriva României* (MC), 2012, pct. 91-93;
- *Austin și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2012, pct. 53-60;
- *Nada împotriva Elveției* (MC), 2012, pct. 225-226;
- *De Tommaso împotriva Italiei* (MC), pct. 80-88;
- *Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), 2019, pct. 211-217;
- *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), 2019, pct. 133-138.

Trimiteri suplimentare

Ghiduri privind jurisprudența:

- Ghid privind art. 5 - Dreptul la libertate și la siguranță
- Ghid privind art. 2 din Protocolul Nr. 4 - Libertatea de circulație

Alte teme-cheie:

- Controlul jurisdicțional al lipsirii de libertate pe termen scurt

PRINCIPALELE TRIMITERI JURISPRUDENȚIALE

Ațiuni ale poliției care nu țin de arestarea și detenția formale/tipice:

- *I.I. împotriva Bulgariei*, nr. 44082/98, 9 iunie 2005 (art. 5 aplicabil);
- *Foka împotriva Turciei*, nr. 28940/95, 24 iunie 2008 (art. 5 aplicabil);
- *Gillan și Quinton împotriva Regatului Unit*, nr. 4158/05, CEDO 2010 (extrase) (nu este necesară examinarea capătului de cerere formulat în temeiul art. 5);
- *Osipenko împotriva Ucrainei*, nr. 4634/04, 9 noiembrie 2010 (art. 5 aplicabil);
- *Salaiev împotriva Azerbaidjanului*, nr. 40900/05, 9 noiembrie 2010 (art. 5 aplicabil);
- *Farhad Aliiev împotriva Azerbaidjanului*, nr. 37138/06, 9 noiembrie 2010 (art. 5 aplicabil);
- *Șimovolos împotriva Rusiei*, nr. 30194/09, 21 iunie 2011 (art. 5 aplicabil);
- *Creangă împotriva României* (MC), nr. 29226/03, 23 februarie 2012 (art. 5 aplicabil);
- *Austin și alții împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 39692/09 și alte 2 cereri, CEDO 2012 (art. 5 neaplicabil);
- *Gahramanov împotriva Azerbaidjanului* (dec.), nr. 26291/06, 15 octombrie 2013 (art. 5 neaplicabil);
- *M.A. împotriva Ciprului*, nr. 41872/10, CEDO 2013 (extrase) (art. 5 aplicabil);
- *Cazan împotriva României*, nr. 30050/12, 5 aprilie 2016 (art. 5 neaplicabil);
- *Kasparov împotriva Rusiei*, nr. 53659/07, 11 octombrie 2016 (art. 5 aplicabil);
- *Rojkov împotriva Rusiei (nr. 2)*, nr. 38898/04, 31 ianuarie 2017 (art. 5 aplicabil);
- *Stănculeanu împotriva României*, nr. 26990/15, 9 ianuarie 2018 (art. 5 neaplicabil);
- *Zelčs împotriva Letoniei*, nr. 65367/16, 20 februarie 2020 (art. 5 aplicabil);
- *Vadim Melnik împotriva Ucrainei*, nr. 62209/17 și 50933/18, 15 septembrie 2022 (art. 5 neaplicabil);
- *Duğan împotriva Turciei*, nr. 84543/17, 7 februarie 2023 (art. 5 aplicabil);
- *Auray și alții împotriva Franței*, nr. 1162/22, 8 februarie 2024 (art. 5 neaplicabil);
- *Friedrich și alții împotriva Poloniei**, nr. 25344/20 și alte 17 cereri, 20 iunie 2024 (art. 5 aplicabil).

Izolarea solicitanților de azil:

- *Amuur împotriva Franței*, 25 iunie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-III (art. 5 aplicabil);
- *Șamsa împotriva Poloniei*, nr. 45355/99 și 45357/99, 27 noiembrie 2003 (art. 5 aplicabil);
- *Mogoș împotriva României* (dec.), nr. 20420/02, 6 mai 2004 (art. 5 neaplicabil);
- *Mahdid și Haddar împotriva Austriei* (dec.), nr. 74762/01, CEDO 2005-XIII (extrase) (art. 5 neaplicabil);
- *Riad și Idiab împotriva Belgiei*, nr. 29787/03 și 29810/03, 24 ianuarie 2008 (art. 5 aplicabil);
- *Klaifia și alții împotriva Italiei* (MC), nr. 16483/12, 15 decembrie 2016 (art. 5 aplicabil);
- *J.R. și alții împotriva Greciei*, nr. 22696/16, 25 ianuarie 2018 (art. 5 aplicabil);
- *Ilias și Ahmed împotriva Ungariei* (MC), nr. 47287/15, 21 noiembrie 2019 (art. 5 neaplicabil);
- *Z.A. și alții împotriva Rusiei* (MC), nr. 61411/15 și alte 3 cereri, 21 noiembrie 2019 (art. 5 aplicabil);
- *R.R. și alții împotriva Ungariei*, nr. 36037/17, 2 martie 2021 (art. 5 aplicabil);
- *O.M. și D.S. împotriva Ucrainei*, nr. 18603/12, 15 septembrie 2022 (art. 5 neaplicabil).

Sănătate, siguranță și asistență socială:

- *De Wilde, Ooms și Versyp împotriva Belgiei*, 18 iunie 1971, Seria A nr. 12 (art. 5 aplicabil);
- *Guenat împotriva Elveției*, nr. 24722/94, Decizia Comisiei din 10 aprilie 1995, Decizii și Rapoarte (DR) 81, p. 134) (art. 5 neaplicabil);
- *Riera Blume și alții împotriva Spaniei*, nr. 37680/97, CEDO 1999-VII (art. 5 aplicabil);
- *Witold Litwa împotriva Poloniei*, nr. 26629/95, CEDO 2000-III (art. 5 aplicabil);
- *H.M. împotriva Elveției*, nr. 39187/98, CEDO 2002-II (art. 5 neaplicabil);
- *H.L. împotriva Regatului Unit*, nr. 45508/99, CEDO 2004-IX (art. 5 aplicabil);
- *Storck împotriva Germaniei*, nr. 61603/00, CEDO 2005-V (art. 5 aplicabil);
- *Ştukaturov împotriva Rusiei*, nr. 44009/05, CEDO 2008 (art. 5 aplicabil);
- *Stanev împotriva Bulgariei* (MC), nr. 36760/06, CEDO 2012 (art. 5 aplicabil);
- *N. împotriva României*, nr. 59152/08, 28 noiembrie 2017 (art. 5 aplicabil);
- *Aftanache împotriva României*, nr. 999/19, 26 mai 2020 (art. 5 aplicabil);
- *Terheş împotriva României* (dec.), nr. 49933/20, 13 aprilie 2021 (art. 5 neaplicabil);
- *Kaganovski împotriva Ucrainei*, nr. 2809/18, 15 septembrie 2022 (art. 5 aplicabil).

Măsuri disciplinare:

- *Engel și alții împotriva Țărilor de Jos*, 8 iunie 1976, Seria A nr. 22 (art. 5 aplicabil);
- *Bollan împotriva Regatului Unit* (dec.), nr. 42117/98, CEDO 2000-V (art. 5 neaplicabil);
- *Dacosta Silva împotriva Spaniei*, nr. 69966/01, CEDO 2006-XIII (art. 5 aplicabil);
- *Munjaz împotriva Regatului Unit*, nr. 2913/06, 17 iulie 2012 (art. 5 neaplicabil);
- *Stoian Krastev împotriva Bulgariei*, nr. 1009/12, 6 octombrie 2020 (art. 5 neaplicabil);
- *Dedu împotriva României* (dec.), nr. 56397/15, 9 aprilie 2024 (art. 5 neaplicabil).

Copii:

- *Nielsen împotriva Danemarcei*, 1988, Seria A nr. 144 (art. 5 neaplicabil);
- *A. și alții împotriva Bulgariei*, nr. 51776/08, 29 noiembrie 2011 (art. 5 aplicabil);
- *Blohin împotriva Rusiei* (MC), nr. 47152/06, 23 martie 2016 (art. 5 aplicabil);
- *D.L. împotriva Bulgariei*, nr. 7472/14, 19 mai 2016 (art. 5 aplicabil);
- *Tarak și Depe împotriva Turciei*, nr. 70472/12, 9 aprilie 2019 (art. 5 aplicabil).

Alte exemple:

- *Guzzardi împotriva Italiei*, 6 noiembrie 1980, Seria A nr. 39 (art. 5 aplicabil);
- *Mancini împotriva Italiei*, nr. 44955/98, CEDO 2001-IX (art. 5 aplicabil);
- *Nikolova împotriva Bulgariei (nr. 2)*, nr. 40896/98, 30 septembrie 2004 (art. 5 aplicabil);
- *Nada împotriva Elveției* (MC), nr. 10593/08, CEDO 2012 (art. 5 neaplicabil);
- *El-Masri împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), nr. 39630/09, CEDO 2012 (art. 5 aplicabil);
- *Buzadji împotriva Republicii Moldova* (MC), nr. 23755/07, 5 iulie 2016 (art. 5 aplicabil);
- *De Tommaso împotriva Italiei* (MC), nr. 43395/09, 23 februarie 2017 (art. 5 neaplicabil);
- *Domenjoud împotriva Franței*, nr. 34749/16 și 79607/17, 16 mai 2024 (art. 5 neaplicabil).